

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ Μ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΙΑΝΑΚΟΣ

Η έκθεση του Χρήστου Γιανάκου στο Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης παρουσιάζει το έργο ενός δημιουργικού καλλιτέχνη της ελληνικής διασποράς και έχει το χαρακτήρα μιας διαδρομής μέσα στο χρόνο, όταν η ταχύτητα των εξελίξεων στο χώρο της τέχνης στην Ευρώπη και την Αμερική ήταν απροσδόκητα αιφνιδιαστική για τους καλλιτέχνες και είχε ως αποτέλεσμα πολλές ανακατατάξεις στη σειρά των προτιμήσεων του κοινού και τον υποχρεωτικό επαναπροσδιορισμό των τάσεων και των όρων που τις χαρακτήριζαν.

Ο Χρήστος Γιανάκος βρέθηκε σ¹ αυτή τη δίνη των εξελίξεων και επηρεάστηκε από τις τάσεις εκείνες που οδήγησαν την τέχνη στον όψιμο μοντερνισμό, όπως ήταν λ.χ. ο μινιμαλισμός, μία από τις πιο ακραίες όψεις της αφηρημένης τέχνης. Η αίσθηση ότι τα «πράγματα» κυριαρχούνται από τις ιδέες και τα νοήματα τον συνεπήρε σχεδόν από την πρώτη στιγμή και οι επιλογές του ήταν αναπόφευκτα αντιφορμαλιστικές και, ως εκ τούτου, η τέχνη του λιτή και απέριπτη. Οι κανόνες της γεωμετρίας και η λογική των μαθηματικών θα του χρησιμεύσουν για τη δημιουργία έργων με γεωμετρική όψη και πνευματική πληρότητα.

Το αίτημα για «καθαρή τέχνη» ηχούσε πλέον ως καλλιτεχνική αναγκαιότητα, που είχε τη δική του ιστορία, ήδη από τα πρώτα χρόνια του μοντερνισμού, ενώ ξεχωριστό ρόλο πρέπει να έπαιξαν οι Ρώσοι κονστρουκτιβιστές και οι συνεχιστές τους, καθώς επίσης και η συμβολική γλώσσα του Malevich. Εάν η γραμμή είναι εκείνη που προσδιορίζει τη φόρμα, είναι η ίδια που περικλείει νοήματα, χωρίς να απαιτούνται διακοσμητικά ψιμύθια και άλλα συναφή καλλιτεχνικά «προϊόντα».

Η αναζήτηση της ουσίας των πραγμάτων οδηγεί τον καλλιτέχνη μας στη χρήση των πλέον δυναμικών γραμμών, όπως είναι η διαγώνιος, που έχει το πλεονέκτημα να παραπέμπει σε πολιτισμικές αξίες διαχρονικής όψης και διαπολιτισμικής συμπεριφοράς.

Η «Ράμπα» λ.χ. είναι από τα πλέον προσφιλή θέματα του, που τα έχει επεξεργαστεί πάμπολλες φορές και έχει προσδώσει σ' αυτά αφαιρετικά ενδιαφέρουσες ιδιότητες. Είναι λιτά έργα που ορίζουν νοητά τις φόρμες, δημιουργούν νέους χώρους, υπαινίσσονται κατασκευές με ποικίλες διαστάσεις και προωθούν την έννοια του πολύσημου.

Στο κείμενο του καταλόγου που ακολουθεί ο Αμερικανός κριτικός τέχνης Thomas McEvilley επιχειρεί να διεισδύσει μ' έναν πραγματικά μοναδικό τρόπο, μέσα από τα φανερά και τα αφανή στοιχεία των έργων του Γιανάκου σε πολιτισμούς διαφόρων εποχών και τόπων, για να δείξει πόσο αποκαλυπτικό μπορεί να καταστεί ένα έργο που το διακρίνει αμεσότητα στην έκφραση και εμπνευσμένη προσέγγιση των ανθρώπινων αξιών.

Ο Γιανάκος παρουσιάζει έργα του στη Θεσσαλονίκη για τρίτη φορά. Η αρχή είχε γίνει το 1997 από τον Οργανισμό Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης με την έκθεση στο Αλατζά Ιμαρέτ της μεγάλης σύνθεσης με την ονομασία *Gridlock* που σήμερα βρίσκεται στον αύλειο χώρο της Μονής Λαζαριστών. Είναι μια σύνθεση που αποτελείται από δύο υπερμεγέθεις σιδερένιες ράβδους με πολύσημο νόημα (ράβδοι που ορίζουν χώρους, διαχωρίζουν άλλους, διαστέλλουν αλλά και συστέλλουν όγκους κ.λπ.).

Έργα του Χρήστου Γιανάκου γνώρισε το κοινό της πόλης μας και από τη συμμετοχή του στην ομαδική έκθεση *Μοντέρνες Οδύσσειες. Ελληνοαμερικανοί Καλλιτέχνες του 20ού αιώνα* στο Κ.Μ.Σ.Τ., στη Μονή Λαζαριστών το 2000, ενώ με την τωρινή του έκθεση επιχειρείται μια αναδρομικού τύπου έκθεση με έργα που ήρθαν από μεγάλες συλλογές της Ευρώπης και της Αμερικής, ενός γλύπτη, σχεδιαστή και κατασκευαστή πραγμάτων που η διεθνής κριτική τίμησε με τρόπο έγκυρο και υπεύθυνο.

Ο Μιλτιάδης Μ. Παπανικολάου είναι Καθηγητής Ιστορίας της Τέχνης στο Α. Π. θ.